

KIESRAAD

21

Aan

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken
J. Kohnstamm
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Bijlagen

Uw kenmerk

Ons kenmerk
KR97/96

Datum
24 september 1997

Inlichtingen bij
mw. mr. drs. E.B. Pronk

Doorkiesnummer
(070) 3026266

Onderwerp
nieuwe stembmethode
Nedap-Groenendaal

Geachte heer Kohnstamm,

Bij uw brief van 18 augustus 1997, nr. CWI97/U982, vroeg u het oordeel van de Kiesraad over een door Nedap-Groenendaal aan u voorgelegde nieuwe methode van stemmen door middel van stemmachines met een stempaneel. Bij deze methode zouden op het stempaneel niet, zoals nu het geval is, de namen van alle kandidaten worden vermeld, maar alleen de aanduidingen van de deelnemende politieke groeperingen en daaronder of daarnaast de kandidaatnummers 1 tot en met 80 zonder verdere toevoegingen. De kiezer stemt dan door achtereenvolgens op een partijaanduiding en op een van de nummers te drukken. Op een boven het stempaneel opgehangen overzicht van alle kandidatenlijsten kan de kiezer nagaan welk kandidaatnummer correspondeert met de naam van een bepaalde kandidaat.

De Kiesraad wijst er in de eerste plaats op dat de hier weergegeven stembmethode valt buiten de in het Kiesbesluit toegelaten mogelijkheden. Deze zijn aangegeven in artikel J 14b, eerste lid, onder a en b. De onder a vermelde methode is die, welke toepassing vindt bij de thans in gebruik zijnde stemmachines. Daarbij brengt de kiezer zijn stem uit door te drukken op of voor het vakje van het stempaneel waarin de naam van de te kiezen kandidaat is vermeld. Bij de onder b vermelde methode brengt de kiezer zijn stem uit in twee fasen. Eerst selecteert hij uit een op een beeldscherm getoond overzicht van politieke partijen de partij van zijn keuze door de betreffende aanduiding op het scherm aan te raken. Vervolgens selecteert hij op dezelfde wijze een kandidaat uit de op het beeldscherm getoonde kandidatenlijst van die partij. Kenmerkend voor beide stembmethoden is dat de kiezer op de stemmachine de naam van de kandidaat van zijn keuze opzoekt en door drukken of aanraken op de plaats waar hij die aantreft (op het stempaneel of op het beeldscherm) de stemhandeling verricht. Daarmee komt deze wijze van stemmen sterk overeen met het stemmen door middel van stembiljetten, zoals artikel J 34 van de Kieswet ook voorschrijft.

3107200

Postadres
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

Bezoekadres
Schedeldoekshaven 200
's-Gravenhage

Verzoeken bij beantwoording
datum, kenmerk, en
onderwerp te vermelden.

Bij de door Nedap-Groenendaal voorgestelde methode wordt van de kiezer een wezenlijk hiervan afwijkende handelwijze gevraagd. Hij moet eerst de naam van de kandidaat op een op of bij de stemmachine bevestigd overzicht van de kandidatenlijsten opzoeken, het bijbehorende nummer onthouden en vervolgens dit nummer op de stemmachine opzoeken en aandrukken.

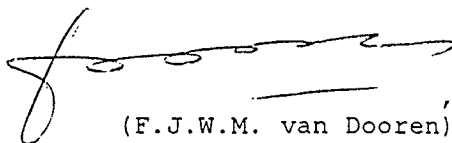
Uit het voorgaande volgt dat de voorgestelde stemmethode, zo deze al met artikel J 34 van de Kieswet verenigbaar geacht kan worden, in ieder geval niet zonder wijziging van artikel J 14b van het Kiesbesluit kan worden ingevoerd. De in uw brief vermelde mogelijke strijdigheid met artikel J 15 van het Kiesbesluit, dat voorziet in vermelding van de kandidatenlijsten "op de stemmachine", acht de Kiesraad van meer bijkomstige aard. Nedap-Groenendaal voert ter ondersteuning van zijn voorstel aan dat het Kiesbesluit thans toestaat dat in twee fasen wordt gestemd. Het voorgestelde systeem is echter niet te beschouwen als een vorm van gefaseerd stemmen, zoals bedoeld in artikel J 14b, eerste lid, onder b, van het Kiesbesluit. Zo men het echter al stemmen in twee fasen wil noemen, dan is het toch een vorm die afwijkt van de in het Kiesbesluit aangegeven mogelijkheid.

Met het voorgaande is nog niets gezegd over de wenselijkheid van de voorgestelde methode. De Kiesraad heeft daarover in dit stadium ook nog geen oordeel. Dat oordeel kan pas worden gegeven nadat de methode zorgvuldig in al dan niet nagebootste praktijksituaties is onderzocht, zoals dat ook bij de methodiek van het gefaseerd stemmen is gebeurd. Daaruit zou moeten blijken of deze stemmethode voor de kiezers problemen zou opleveren. Na een eventuele wijziging van het Kiesbesluit, waardoor de methode wettelijk toegelaten zou zijn, zou vervolgens de aangepaste stemmachine van Nedap-Groenendaal nog de voorgeschreven keuringsprocedure moeten doorlopen. De Kiesraad acht het uitgesloten dat een en ander nog tijdig voor de Tweede-Kamerverkiezingen van volgend jaar zou kunnen worden afgewikkeld.

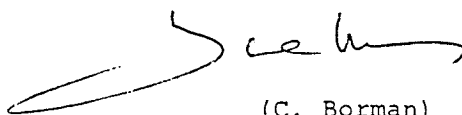
De Kiesraad deelt tenslotte uw mening dat het niet wenselijk is de onderhavige stemmethode alleen mogelijk te maken voor het geval zich bij de huidige stemmachines capaciteitsproblemen zouden voordoen. Zou de methode op grond van nader onderzoek aanvaardbaar blijken, dan valt niet in te zien waarom zij niet voor algemeen gebruik bij de verkiezingen zou worden toegelaten. Is de methode niet aanvaardbaar, dan dient daarvan ook als noodoplossing geen gebruik te worden gemaakt.

De situatie is ook een andere dan in 1994, toen in verband met capaciteitsproblemen alleen voor de Tweede-Kamerverkiezing van dat jaar het gebruik van twee aan elkaar gekoppelde bestaande en goedgekeurde stemmachines toegestaan werd. De wijze van stemuitbrenging door de kiezer onderging daarbij geen verandering.

De Kiesraad,

, voorzitter
(F.J.W.M. van Dooren)

, secretaris
(C. Borman)